

Милић Ј. Милићевић

**ГУБИЦИ ОФИЦИРА КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ
У РАТОВИМА 1912–1913. ГОДИНЕ**

Издавач

Музеј жртава геноцида
Трг Николе Пашића 11/III
тел: +381 11 3398883
e-mail: office@muzejgenocida.rs
www.muzejgenocida.rs

За издавача

др Вељко Ђурић Мишина

Рецензенти

пуковник др Далибор Денда
пуковник др Миљан Милкић
др Ненад Антонијевић

Редактура

Петар Б. Поповић

Лектура и коректура

Драгана Јовановић

Графичко решење

Здравко Мирчета

Припрема за штампу

Ненад Петровић

Штампа

Графопринт, Горњи Милановац

Тираж

200

ИСБН 978-86-86831-64-4

Copyright 2020 by Museum of genocide victims / Музеј жртава геноцида

Милић Ј. Милићевић

**ГУБИЦИ
ОФИЦИРА КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ
У РАТОВИМА 1912–1913. ГОДИНЕ**

Београд 2020.

Реч уредника

Музеј жртава геноцида основан је првенствено ради неговања трајног сећања на жртве геноцида над Србима, Јеврејима, Ромима и припадницима других народа и националних мањина у Југославији. Програмски задаци произилазе из одредби Закона о оснивању Музеја жртава геноцида, прописа о заштити културних добара и Статута и обухватају прикупљање, обраду, чување и презентацију података и грађе о страдању. Циљ тих активности је у првом реду спознаја истине утемељене на историјским фактима, тачније на материјалној грађи и нужности да се као таква презентује. На тај начин отклањају се могућности манипулације историјом и (зло)употребе историје у дневнополитичке сврхе.

Задатак Музеја је истраживање историјских вертикала и процеса дугог трајања, злочина против човечности у 20. веку (идеје, покрети, корени, рефлексије, њихово спровођење у контексту политике војно-економских и идеолошких сила), демографских кретања, сукоба велесила, пројекта и реализације етноцентричних држава, ратних сукоба у грађанском рату и распаду Југославије 1990–1995. године с освртом на злочине против човечности и на хуманитарно право, као и на психолошке аспекте – психопатологију геноцида.

+++

Имајући у виду наслов рукописа Милића Ј. Милићевића, претходне реченице из увода као да намећу питање какве везе имају жртве официра војске Краљевине Србије у балканским ратовима са основним ак-

тивностима Музеја жртава геноцида. Одговор треба потражити управо у првим реченицама где се помињу процеси дугог трајања. Балкански ратови (1912–1913) били су један вид решења такозваног Источног питања који је више од стотину година стварало проблеме на Балкану и спречавало национално ослобођење бугарског, српског и грчког народа од турске, отоманске власти. Исход балканских ратова није био по вољи одређеним великим европским силама па су започеле Велики рат (1914–1918). Кад је реч о српском народу познато је да је, у односу броја жртвама према броју становника, страдао знатно више од других.

+++

Програмски задаци Музеја жртава геноцида имају своје временске граничнике – од балканских ратова 1912–1913. до агресије Северноатлантске алијансе или НАТО-а на Савезну Републику Југославију 1999. године.

Наш пројекат истраживања ратних жртава на одређеној територији започет је објављивањем радова Милорада Радојчића *Осечански крај у ратовима 1912–1918. године – Поменик ратним жртвама* (Осечина–Београд, 2018) и *Мионичани у ратовима 1912–1918. године – Поменик ратним жртвама* (Мионица–Београд, 2020), а наставља се делом у припреми *Ваљевци у ратовима 1912–1918. године*, уз објављене рукописе *Фрање Фабијанеца Жртве села Бежанија у светским ратовима* (Београд, 2016) и *Ратне жртве насеља општине Сурчин у 20. веку* (Београд, 2020)...

Пројекат истраживања страдања припадника одређеног сегмента војске започели смо радовима *Бојана Вићентића – реч је о судбинама припадника ва-*

здухопловства Краљевине Југославије у Другом светском рату.

Због тога је и рукопис о страдању официра војске Краљевине Србије у балканским ратовима Милића Ј. Милићевића увршћен у издавачки програм Музеја жртава геноцида.

+++

Сматрамо да је и то неопходан делић слагалице зване историјска истина. Факти говоре за себе и за оне којима је стало до неговања повести коју су извојевали они које не бисмо смели да заборавимо, па макар у овом делу били наведени под редним бројем у збирним списку, они су постојали са својим именом и презименом, понекад и са евидентираним средњим словом, жртва са идентитетом, нечији син, унук, брат, супруг, отац, ујак, стриц, деда, прадеда... **НАШИ ПРЕЦИ ЗАСЛУЖУЈУ ЗАХВАЛНОСТ И ПОШТОВАЊЕ!** То је и мисија Музеја жртава геноцида.

ГУБИЦИ ОФИЦИРА У БАЛКАНСКИМ РАТОВИМА 1912–1913.

СПИСАК СТРАДАЛИХ И АНАЛИЗА ОВОГ БРОЈА

У једном од својих ранијих радова покушали смо, надамо се и делимично успели, да анализирамо губитке старешинског кадра српске војске (војске Србије) у ратовима 19. века.¹ Представљена анализа изражена у виду процената, при чему је истакнут и један, по нашем мишљењу, крајње битан моменат тих ратних сукоба. Реч је о њиховом временском трајању, које је, изузев када говоримо о Првом српском устанку, било углавном врло кратко.² Наиме, сви ови оружани сукоби, тачније њих четири, трајали су тек нешто више од три стотине дана, при чему је најдужи од њих – Први српско-турски рат 1876–1877. године трајао тек четири месеца, (125 дана), а сукоб са Бугарском, у свом оружаном делу, само две недеље.³ Следствено овим параметрима хтели смо и да одговоримо на питање који је од поменутих ратова био најкрвавији односно, у ком је рату, мерено и временски, страдало највише српских старешина. Одговор на ово питање био је недвосмислен – рат са Бугарском 1885–1886. године.

1 „Губици старешинског кадра српске војске (Војске Србије) у ратовима 19. века“, *Војно историјски гласник* (рад у штампи).

2 Први српски устанак трајао је 3.520 дана рачунајући и нератну 1808. годину. Без ње број дана износи 3.154. То значи да је устанак трајао 12 или 11 пута дуже него сви остали оружани сукоби Србије током 19. века.

3 Други српски устанак, говоримо о оружаном делу, трајао је 105 дана, од 11. априла до 14. јула 1915 (стари календар). Први српско-турски рат вођен је 125 дана (од 18. јуна до 20. октобра 1876), а Други свега 54 (од 1. децембра 1877. до 23. јануара 1878). Најкраћи, Српско-бугарски рат трајао је само 15 дана (од 2. до 16. новембра 1885).

Сваки историографски исказ неопходно је започети од извора, а најпримеренији за ову врсту свакако је *Службени војни лист*. Пре свега, што већ сам наслов сведочи, реч је о службеном гласилу војске Србије, задуженом, поред осталог и за саопштења о губицима. Други, такође битан разлог је у вези са временом односно хронологијом. Сукцесивна саопштења о погинулим официрима појављују се већ у другом броју од избијања рата са Турском (редни број 23), а први поменути од погинулих старешина био је мајор Војислав Велимировић.⁴ Одмах из Велимировићевог уписана су имена још четворице старешина од којих су двојица такође страдала у бици код Куманова.⁵ Већ овде је уочљиво, а напомињемо да се ради о самом почетку сукоба, да је између погибије официра и службене објаве о смрти прошло безмало месец дан, а у неким случајевима, опет у бици код Куманова, протекло је читавих пет месеци. Тако се за смрт потпоручника Богосава Антонијевића сазнало тек крајем марта 1913. пошто је он од последица рањавања умро тек 14. истог месеца и то на Крфу.⁶ О сличном примеру протока времена између погибије и објаве смрти сведочи и случај резервног поручника Милорада Костића настрадалог у бици на Брдици код Скадра 26–27. јануара 1913. године. Судећи према читуљи издатој у листу *Политика* од 19. јула 1913. родбина је о том трагичном догађају била обавештена тек након четири и по месеца. Костић, нажалост не представља јединствен случај јер је по-

⁴ Први ратни број *Службеног војног листа* (даље *СВЛ*) објављен је 14. октобра, а други, у коме се наводи Велимировићево име (бр. 23, стр. 501–502), 5. новембар 1912.

⁵ Други од двојице наведених резервни п. поручник Никола Тајнић није непосредно погинуо у бици, већ је умро од задобијених рана 13. октобра – *СВЛ*, бр. 23, 1912, стр. 503–504.

⁶ *Политика*, 20. април 1913, стр. 6.

гибија на Брдици остала упамћена поред осталог и по томе што је родбина учесника месецима „обијала прагове надлештава“ тражећи податке о погинулим. Разлог треба свакако потражити у масовности страдања пошто се процењује да је сваки шести војник погинуо у Првом балканском рату, страдао управо у поменутој бици.⁷ О методолошким последицама ове констатације говорићемо у наставку овог текста.

Други проблем, прилично зачуђујући кад је реч о званично гласилу попут *Службеном војног листа*, јесте његова недостатност. Наиме, према нашем рачунању у листу је објављено између, намерно остављамо распон, 223–224 објава смрти официра.⁸ Тај број, као што ће се из појединачног навођења касније видети, садржи тек нешто преко две трећине укупно страдалих старешина. Закључак који се сам по себи намеће указује да ни званични спискови, попут наведеног, не садрже коначне податке већ их је неопходно укрстити са наводима из што више расположивих извора и тим путем одредити барем колико-толико приближан број.

Савременик балканских ратова, уједно по броју наведених имена вредан историјски извор је и *Балкански рат у слици и речи* уредника Душана М. Шијачког. Његов први број представљен је читаоцима 20. јануара 1913. а последњи (бр. 40) 25. децембра исте године.⁹

⁷ О бици и губицима опширније: М. Милићевић, *Брдичка касапница, Српска војска – огледи о биткама*, Београд, 2018, стр. 95–171.

⁸ У наведеном гласилу објављено је још десетак имена војних чиновника, војних свештеника, несвршених питомаца Војне академије, у рангу подофицира, као и разних других војних службеника. У случају још четворице, с обзиром на врсту објаве и чин, највероватније је реч о природној смрти.

⁹ Даља анализа на основу репринт издања из 2008. године (прир. М. Милићевић). Треба напоменути да то није било једино гласило чија је тематика сукоб са Турском односно Бугарском. У готово исто време и

Наведени часопис доноси мноштво прилично поузданих информација о оба балканска рата, а поред осталог он бележи и око 176 имена погинулих старешина. Овде поново указујемо на распон од до оно односно на „око“ јер се и у нашем као и случајевима других истраживача могло догодити да се званични органи једноставно „заброје“. Наглашавамо и то, што нам је из пређашњег рада познато, да се одређена имена и презимена у нашем народу, у око 4% потпуно подударају. Стога је без познавања средњег слова, или неког другог податка попут тачног датума места погибије и сличног, замена две различите особе врло могућа.¹⁰ Велика већина имена наведених у *„Балканском рату у слици и речи“* поклапају се са оним из *Службеног војног листа*, али је око 65 потпуно ново те се овај часопис показује као врло корисна допуна. Треба напоменути и то да се у извесним случајевима дати краћи или нешто дужи опис страдања појединих официра, врло често и њихове фотографије, искоришћене наравно и у овом раду, што, овај часопис чини заиста вредном врстом извора.¹¹

под идентичним називом, *Илустрована ратна кроника*, издавана су још сва часописа. Први је био дело уредника Светолика Гребанца, а други Каменка Суботића. Гребанчев часопис досегао је до 26. броја, издатог 10. марта 1913. те је као такав извор само за Први балкански рат. О овоме опширније: Божица Младеновић и Милић Милићевић, „Балкански ратови у српској илустрованој периодици“, у: *Балкански ратови 1912–1913. Нова виђења и тумачења*, Београд, 2013, стр. 425–429; М. Милићевић, „Илустровани часописи као наративни извори о балканским ратовима“, у: *Први балкански рат 1912–1913. Историјски процеси и проблеми у светлости стогодишњег искуства*, Београд, 1915, стр. 333–347.

¹⁰ Најбољи пример вога у пракси нуди списак свршених питомаца Војне академије до кога смо дошли у сарадњи са колегиницом Божицом Младеновић. Види: *Питомци Војне академије. Списак свршених питомаца 1-46 класе 1855-1914*, Београд, 2012.

¹¹ У часопису су објављене фотографије око једне трећине погинулих или умрлих официра.

Свакако значајан извор за ову тему је и друга периодика тог времена (новине, часописи), пошто је чак 26 гласила из ратног периода 1912–1913, објављивало читуље односно некрологе у спомен погинулим српским официрима.¹² Уз наведени *Балкански рат у слици и речи* најобимнији извор овог типа су читуље из дневника *Политика*. Према нашој анализи односе се на око 78 страдалника, што, као што смо већ напоменули у случају *Балканског рата у слици и речи*, чини тек мање од четвртине од укупног броја погинулих. Приличан број спомен-читуља објављен је и у *Застави*, *Вечерњим новостима*, *Пијемонту*, *Правди* и другој периодици ондашњег времена. Поједини стручни листови попут *Здравља* и *Учитеља* такође су објављивали понеку спомен-читуљу људима из њихове професије или пак добротворима у случају да су погинули или умрли обављајући дужност резервних официра. Да поменемо и то да је апсолутни „рекордер“ по броју читуља (седам) међу официрима више него познати командант Моравске дивизије другог позива пуковник Милован Недић.¹³ Смрт осталих официра, били они виши или нижи, активни или резервни, обележавана је једном или с пар читуља. Поменимо и то, да је, за разлику од данашњих читуља, објавама из тих година година рођења умрлог или погинулог најчешће изостављена. То, у покушају евентуалне анализе годишта страдалог старешине, ствара сигурно додатну потешкоћу.

Знатно обимнији извор на нашу тему нуди рад мајора, потоњег потпуковника Нинка Милинковића сукцесивно објављиван у свескама часописа *Ратник* у

12 Број на основу: *Библиографија српских некролога* (даље *Некролози*), Нови Сад, 1998.

13 *Некролози*, стр. 230.

периоду од 1921. до 1925. године. Официри страдали у ратовима 1912–1913. представљени су у бројевима (јануар–септембар) из 1921, док су касније објављени спискови погинулих и умрлих старешина из времена Првог светског рата.¹⁴ Овај извор, барем на први поглед, чини се још значајнији, нарочито ако се узме у обзир вредновање самог гласила односно, традиције његовог излагања. Још важнији је списак страдалих српских старешина током балканских ратова пошто он садржи готово три стотине имена, тј. близу седамдесетак више него у случају претходно наведеног *Службеног војног листа*. Ипак, коришћење и овог материјала налаже приличну опрезност понајвише због тога што су имена наведена готово без икаквог реда. Најјучљивији пример таквог пописивања страдалих представља чињеница да су имена једанаесторице официра погинулих у време балканских ратова налазе на листи жртава из времена наредног сукоба – Првог светског рата.¹⁵ Даље је уочљиво да спискови нису систематично прављени. Нису дати према поштовању војне хијерархије, а недостаје и евентуална подела на активне и резервне старешине. Такође, нема ни азбучног навођења презимена а јавља се општеприсутан проблем да је најпре дато лично име, па презиме неког од страдалих. Из свега наведеног стиче се утисак да аутор није систематисао грађу него је податке објављивао у „сировом“ стању тј. како је и када до њих долазио. Због тога му се, примера ради, догодило да посебан списак погинулих официра код Куманова, оконча редним бројем 14 иако је званично страдао 21 старешина, пошто је тро-

¹⁴ Библиографски подаци о овом у: *Ратник. Часопис за војне науке, књижевност и новости (јануар 1879–март 1941)*, (приредио Милоје Пршић), Београд, 2017, стр. 746–747.

¹⁵ Види: *Ратник*, св. 7 (јул), стр. 161.

јицу, како смо већ навели, сврстао у спискове који се односе на Први светски рат.¹⁶ Исти је случај са барем још двојицом који су смртно рањени у најкрвавијој бици балканских ратова, али су умрли знатно касније, те се без укрштања са другим пописима не могу сврстати у кумановске жртве.¹⁷

Мора се ипак напоменути да Нинковићев списак у односу на друге ужива велику предност. Један је од ређих који, уз време и место погибије или смрти, наводи и годину и место рођења појединог официра.¹⁸ Тиме пружа јединствену могућност да се одреди и старост погинулог и путем ње формира општија представа о страдању официрског кадра.

Знатно поузданији, тачније готово потпуни подаци о броју страдалих официра у ратовима 1912–1913. постоје само у случају оних који су завршили Војну академију. На списковима објављеним у *Споменици* наведено је 81 име при чему је број погинулих у оба рата скоро идентичан.¹⁹ То значи да су међу погинулим и умрлим старешинама, свршени питомци Војне академије у односу на укупан број чинили нешто мање од трећине. Гледано према ратовима; у сукобу са Турском живот је изгубио 41 старешина, а у рату са Бугарском страдало их је 40. При овоме треба наравно узети у обзир већ више пута наглашен приступ

16 Исто, 1922, св. 10 (октобар), стр. 149–150.

17 Конкретно реч је о мајору Љутомиру Т. Ђорђевићу умрлом тек 7. децембра и то у Смедереву и резервном потпоручнику Николи Тајнићу умрлом након битке, 13. октобра у Нишу. Види *Ратник*, 1921, св. 1-3, (јануар-март), стр. 291–292.

18 То се углавном односи на активне старешине. У случају резервних старешина знатно је ређе.

19 *Споменица седамдесетпетогодишњице Војне академије 1850–1925*, Београд 1925.

који се односи на трајање сукоба. Други балкански рат, рачунајући дејства до почетка конференције у Букурешту, трајао је седам пута краће. Према томе, страдање српских официра у борбама са Бугарима могло би се оценити као чак седам пута интензивније.

Оно што је у даљој анализи још уочљивије односи се на структуру чинова погинулих пошто су официри виших чинова страдали много чешће него што би се то могло очекивати. Наиме, размера страдања виших официра са завршеном Војном академијом у односу на оне са нижим чином износила је 1:4. што никако не одговара структури војне хијерархије, односно заступљеност појединих чинова (види табелу 1).²⁰ Још упечатљивији су појединачни примери према којима су старешине у чину потпуковника (девет) гинуле више него поручници (шест) или потпоручници (седам). Слично је у случајевима официра са мајорским чином (19) или чином капетана прве класе којих је настрадало више него поручника и потпоручника заједно.

**(Видети табелу 1 на страни 23)*

Разлоге за овакве бројчане показатеље тешко је егзактно навести, могуће их је само предпоставити. Прва од претпоставки односила би се на изузетно велики национални набој учесника у борби за ослобођење по чему је Први балкански рат био више него препознатљив. То се сигурно одразило и на понекад превелику срчаност официра. Последица тога је била њихово претерано излагања опасности, а резултат повећана смртност. Међутим, тај разлог пре би се могао применити на млађе старешине, а у знатно мањој мери

²⁰ Као што је већ наведено. Кад је реч о учешћу свих официра војске Србије у Првом балканском рату однос виших према нижим је 1:6.

на старије у рангу мајора, потпуковника или пуковника. Код виших официра је можда пресудан разлог представљало одсуство ратног искуства пошто су углавном припадали класама (19–24) стасавалим током деведесетих година 19. века тј. у време када оружаних сукоба није било па самим тим ни могућности да се стекне увид у најконкретнију страну војног заната, ону ратну.

**(Видети табеле 2 и 3 на странама 23 и 24)*

Један од проблема на који у сваком случају треба указати односи се на број учесника, официра (војника) у Првом балканском рату пошто за други не поседујемо прецизне податке. Наиме, према документима до којих смо дошли, касније и објавили, реч је о 4.872 официра односно 4.797 старешина.²¹ Разлика је, као што се види, готово незнатна – 75, или процентуално око 1,5%. Међутим, проблем је у томе што се та разлика, што свакако морамо потенцирати, јавља у једном те истом документу, или још прецизније, на истој страници. Наше опредељење приликом даљег израчунавања односило се на први број (4.872) и то из разлога што делује нешто аналитичнији. У њему се наводи 806 виших и 4.066 нижих официра, док је други број само збиран.²²

Списак који представљамо, то јест, овде ана-

21 Милић Милићевић, „Цена рата. Покушај наплате ратне штете од Турске у Првом балканском рату“, *Војно-историјски гласник*, 2017/2, стр. 285–300.

22 Уз број од 4.797 официра наводи се и број од 397.203 војника. У другом случају, уз 806 виших и 4.066 нижих официра учесника, наводи се и 465 војно административних-чиновника, ветеринара, апотекара, свештеника, капелника и других војних чиновника – М. Милићевић, *Цена рата*, стр. 288.

лизирамо садржи имена 349 официра.²³ Према нашој анализи у Првом балканском рату погинуо је или од болести страдало 191+1 старешина, односно према другим изворима 191 официр.²⁴ У Другом балканском рату, оном са Бугарима, тај број је, квантитативно био знатно мањи – 157. Напомињемо да се овај други број може сматрати нешто мање прецизан, а за то постоје бројни разлози. Прво, као што смо раније напоменули, не поседујемо прецизан број официра учесника због чега је израчунавање тачног процента страдалих знатно отежано. Друго, постоји могућност да су неки рањени, или још више болешћу заражени у претходном рату, умрли током трајања наредног сукоба, или, што се у списковима види, чак и касније, након окончања оба балканска рата. Није искључена ни чињеница да су неки од официра током трајања рата, поготово они старији, умрли и природном смрћу, уопште не учествујући у сукобима. Ипак, претходно наведени бројеви што се односе на бивше питомце Војне академије, ондашње официре који су најпрецизнији, и о чему је већ било речи, показују да је однос губитака официра у Првом и Другом балканском рату био ако не потпуно идентичан онда барем скоро исти (6,5 : 5,5). Ипак, и овде треба напоменути нашта смо и раније више пута указивали, временску компоненту која у крајњем слу-

23 Уз официре страдало је, углавном од болести, и најмање 11 нижих административних чиновника разних класа, писара и војних капелника. Такође страдала су и осморица питомца Војне академије који због нижег чина (питомац-наредник) нису уврштени у спискове.

24 Међу жртве Првог балканског рата редовно се убраја и капетан прве класе Никодим Рацић, страдао приликом напада на караулу Лисица, дан пре званичног отпочињања ратних дејстава – Милић Милићевић, „Четничка акција непосредно пре објаве и током првих дана српско-турског рата 1912. године“, Међународни тематски зборник, *Први балкански рат 1912/1913. године: друштвени и цивилизацијски смисао*, Ниш, 2013, стр. 221–234.

чају врло упечатљиво, можда и најбоље осликава интензитет сукоба. Према том показатељу, гинуо је или умирао мање од један официр дневно у рату са Турском, у току 225 дана трајања. А у сукобу са Бугарском од 21. јуна до 31. јула 1913, значи у тридесетак дана страдало је у просеку пет старешина дневно. То опет сугерише на закључак да су окршаји са бугарском војском били неупоредиво крвавији него сукоби са турским јединицама.

Збирним подацима можемо придружити губитке исказане у процентима. Као што смо већ навели, од 4.872 официра који су ушли у рат са Турском погинуло је 191 или 4%. За други рат, онај вођен са Бугарима, тачан проценат остаје нам непознат пошто је официра услед смрти (наведених 191), али и рањавања, било свакако мање. Истина, погинулих и умрлих у Другом балканском рату било је такође мање (157), па бисмо могли ипак само претпоставити да је и проценат страдања барем приближно исти.

У оба балканска рата нису учествовали само активни него и резервни официри. Њихово страдање у погледу бројности, због чега и заслужује да буде посебно анализирано, било је готово истоветно. Од поменутих 349 чак 154 били су официри из резервног састава тако да су они чинили близу 44% (види табелу). Даља анализа, као и увек, указује на извесне аномалије, а оне се понајвише односе на број погинулих и умрлих официра нижег ранга, поручника и потпоручника. Тачније на укупно 72 погинула поручника, само 17 их је из редова активних а резервних их је био преко више (55) или у процентима гледано чинили су чак 76% страдалих у том рату. У случају потпоручника проценат страдалих из резервног састава је нешто мањи

(64%), али и овде (71 на према 41) они у знатној мери преовладају. Ту аномалију, идентичну као и у случају већ наведене погибје официра са завршеном Војном академијом, поново је тешко егзактно објаснити. Ипак чини се да је у овом случају преовладало војничко знање односно незнање пошто су школовани официри „академци“ у погледу спреме, сигурно боље стајали од припадника резервног састава.

Када говоримо о укупним губицима српских старешина у оба балканска рата мислимо да би било упутно навести податке за барем једну конкретну јединицу крупнијег формацијског састава, у овом случају то је 5. пук 1. позива „Краљ Милан“.²⁵ Према исказу аутора, Пук је на дан мобилизације бројао 2.018 људи, а 45 су били официри и војни чиновници. Од старешина у Првом балканском рату погинула су тројица, а у Другом, на Сливници, чак шесторица. Од тројице из Првог рата, један је био активан официр, а двојица резервни. У Другом рату, односно на Сливници, четворица су била активни официри, а двојица резервни. Процентуално, у Првом је страдало око 6% старешина пука, а у Другом чак око 13%. Уочљива аномалија у случају Другог балканског рата јесте више него три пута већа погибел активних старешина у односу на оне из резервног официрског састава.²⁶ Подаци нам говоре и то да је Пук код Сливнице забележио седамнаест пута веће губитке кад је реч о обичним војницима него у биткама код Куманова и Битоља заједно.²⁷

²⁵ Даљи подаци према: Група аутора, *Ратовање 5. пешадијског пука Краља Милана 1912–1920* (приредио З. Ранковић), Ваљево 1998.

²⁶ У Првом балканском рату погинуо је један капетан друге класе и двојица резервних потпоручника. У Другом су страдали је један мајор, тројица капетана и два резервна потпоручника – *Исто*, стр. 18, 32.

²⁷ Сливница је однела 294 живот а Куманово 11 и Битољ шест вој-

+++

Сви ратови имају и своје посебне епизоде, па се то односи и на страдање појединих старешина. Неки од њих рат су окончали самоубиством. Тако је резервни капетан Ђорђе Краљевић одузео себи живот у јуну 1913. године у Крагујевцу, вероватно у свом дому. Сличан је пример и капетана прве класе Софронија Илинчића. Умро је далеко од бојишта, у Бечу, од последица рањавања, мада *Балкански рат у слици и речи* наводи да је погинуо на Мердару.

Уз старешине које су погинуле на фронту, умрле од последица рањавања, у Србији или негде другде, затим од болести, или пак самоубиства, било је и људи који су своју ратни живот окончали на прилично бизаран начин. Најбољи пример за то је страдање пуковника Проке Биволаревића и резервног судског потпуковника Луке Момировића током Српско-бугарског рата. Њих је у истом шатору, у јуну 1913. године, убио гром.

+++

Ова анализа свакако не би била потпуна, ако се уз страдање старешина, не би барем поменула и погибија обичних српских војника. Нажалост овде смо у погледу бројева на још клизавијем терену јер се укупни губици у Првом балканском рату процењују на око 31.000 ван строја, а за око 13.000 се наводи да су погинули или умрли.²⁸ Други, чини се поузданији подаци сведоче о знатно већем броју страдалих (22.000) – 12.000 војника је погинуло на фронту, 3.000 их је умрло од последица рањавања, а још 7.000 од разних

ника – *Исто*, стр. 18, 32.

²⁸ *Балкански рат*, стр. 591.

заразних болести.²⁹ Ако се узме у обзир да је у Првом балканском рату мобилисано укупно око 402.000 људи то значи да је смртно страдалих обичних војника око 5,5%, тј. само пар промила више него када је реч о старешинском кадру.³⁰ Рат са Бугарима донео је мањи, али ни у ком случају занемарив број страдалих српских војника – око 13.000 мртвих.³¹

+++

На почетку, тачније у наслову овог дела рада напоменули смо да се ради о покушају анализе старешинских губитака у ратовима 1912–1913. године. Учинили смо тако свесни да не поседујемо потпуне податке о њиховом страдању, што сваку евентуалну анализу и њене резултате чини ипак само приближним. Трудили смо се ипак да се тој „приближности“ примакнемо у што већем проценту. Надамо се такође да ће овај списак, уз прихватање свих знаних и незнаних грешака и мањкавости, представљати више него добру полазну основу за даље обимније, вероватно и прецизније радове на тему губитака српског народа током целокупног времена његовог нововековног постојања.

²⁹ *Историја српског народа*, 6/1, стр. 196 (нап. 21).

³⁰ Подаци према Ж. Павловићу, *Студије о Балкански ратовима* (репр.), Лазаревац 2017, стр. 47.

³¹ *Балкански рат*, стр. 591.

Табела 1: Губици официра са завршеном Војном академијом

ЧИН	БРОЈ	НАПОМЕНА
Пуковник	2	
Потпуковник	9	
Мајор	19	
Капетан прве класе	19	
Капетан друге класе	19	
Поручник	6	
Потпоручник	7	
УКУПНО	81	

** У Споменици је наведено још 8 имена питомаца наредника од којих је већина (шесторица) припадала 43. класи Војне академије, а по један 42. односно 44.*

Табела 2: Резервни официри погинули и умрли у оба балканска рата

ЧИН	БРОЈ	НАПОМЕНА
Потпуковник	2	
Мајор	1	
Капетан прве класе	12	*
Капетан друге класе	12	
Поручник	55	
Потпоручник	72	
УКУПНО	154	

** У два случаја погинулих капетана није наведена класа. Тако да је њихов укупан број за два већи него што је наведено у табели.*

Табела 3: Укупан број погинулих официра у оба балканска рата

ЧИН	БРОЈ	НАПОМЕНА
Пуковник	6	
Потпуковник	13 (11 активних + 2 резервна)	
Мајор	31 (30 активних + 1 резервни)	
Виших официра укупно	50	
Капетан прве класе	72 (60 активних + 12 резервних)	* 4 (2+2)
Капетана друге класе	39 (26 активних + 13 резервних)	
Поручника	72 (17 активних + 55 резервних)	
Потпоручника	112 (41 активних + 71 резервних)	
Нижих официра укупно	299	
Виших и нижих официра укупно	349	

** У случају четири официра чија су имена наведена у Политици није наведена класа. Тако укупан број погинулих капетана износи 114.*

Извори и литература

Службени војни лист

Политика

Илустрована ратна кроника

Ратник. Часопис за војне науке, књижевност и новости (јануар 1879–март 1941), (приредио Милоје Пршић), Београд, 2017, стр. 746–747.

Споменица седамдесетпетогодишњице Војне академије 1850–1925, Београд 1925.

Библиографија српских некролога, Нови Сад, 1998.

Милић Милићевић, „Губици старешинског кадра српке војске (Војске Србије) у ратовима 19. века“, *Војно-историјски гласник* (рад у штампи).

Милић Милићевић, „Брдичка касапница“, *Српска војска – огледи о биткама*, Београд 2018, стр. 95–171.

Божица Младеновић и Милић Милићевић, *Питомци Војне академије. Списак свршених питомаца 1–46 класе 1855–1914*, Београд, 2012.

Божица Младеновић и Милић Милићевић, „Балкански ратови у српској илустрованој периодици“, у: *Балкански ратови 1912–1913. Нова виђења и тумачења*, Београд, 2013, стр. 425–429.

Милић Милићевић, „Илустровани часописи

као наративни извори о балканским ратовима“, у: *Први балкански рат 1912–1913. Историјски процеси и проблеми у светлости стогодишњег искуства*, Београд, 1915, стр. 333–347.

Милић Милићевић, „Цена рата. Покушај наплате ратне штете од Турске у Првом балканском рату“, *Војно-историјски гласник*, 2017/2, стр. 285–300.

Милић Милићевић, „Четничка акција непосредно пре објаве и током првих дана српско-турског рата 1912. године“, Међународни тематски зборник, *Први балкански рат 1912/1913. године: друштвени и цивилизацијски смисао*, Ниш, 2013, стр. 221–234.

Група аутора, *Ратовање 5. пешадијског пука Краља Милана 1912–1920*, (приредио З. Ранковић), Ваљево 1998.

Историја српског народа, 6/1, Београд, 1983.

Живко Павловић, *Студије о Балкански ратовима*, (репр.), Лазаревац 2017.

**СПИСАК
ПОГИНУЛИХ И УМРЛИХ ОФИЦИРА
У БАЛКАНСКИМ РАТОВИМА
1912–1913. ГОДИНЕ**

Скраћенице

рез. поручник = резервни поручник

рез. п. поручник = резервни потпоручник

п. поручник = потпоручник

к1к = капетан прве класе

к2к = капетан друге класе

рез. кап. = резервни капетан

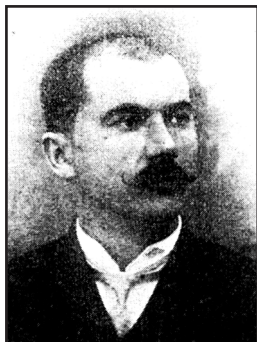
п. пуковник = потпуковник

рез. сан. поручник = резервни санитетски поручник

Напомена: фотографије официра су постављене
изнад текста

А

- 1. Аврамовић И. Милија**
– рез. п. поручник – пао 27.
6. 1913. на Ретки Буки

- 2. Ајдачић Драгомир** –
рез. поручник – умро 12. 3.
1913. у Ивањици

- 3. Аксентијевић Богосав**
(Борисав) – п. поручник
– умро 14. 3. 1913. на Крфу
од рана са Куманова
- 4. Алексић Ђорђе** – к1к –
умро 28. 12. 1913. у Нишу
- 5. Амар Моша** – рез. п. по-

ручник – погинуо 12. 10.
1912. на Феризовићу

- 6. Анастасијевић (Атана-
сијевић) Владимир** – к1к
– умро 26. 1. 1913. у Заје-
чару

- 7. Анастасијевић Ђорђе**
Беранац – рез. п. поруч-
ник – погинуо 20–21. 6.
1913. у борбама на Царе-
вом Врху

- 8. Андрић Рајко** – рез. по-
ручник – погинуо 25–26. 1.
1913. на Брдици

- 9. Анђелковић Богдан** –
к1к – погинуо 11. 10. 1912.
код Куманова

- 10. Анђелковић Љубомир**
– к1к – умро 25. 10. 1912. у
Нишу

- 11. Антић Зафир** – п. по-
ручник – умро 8. 7. 1913. од
ране задобијене на „Коло-
ници“

12. Антић Лука – п. поручник – погинуо 9. 7. 1913. у борби са Бугарима

13. Антонијевић Драгиша – рез. поручник – погинуо 27. 1. 1913. на Брдици

14. Антонијевић Богосав – п. поручник – умро 14. 3. 1913. на Крфу од рана задобијених код Куманова

15. Антонијевић Живојин – к1к – умро 24. 6. 1913. од рана

16. Аранђеловић Љубомир – к1к – умро у Приштини

17. Аранђеловић П. Боривоје – рез. п. поручник – погинуо 11. 10 1912. код Куманова

18. Аранђеловић Радомир – п. пуковник – погинуо 9. 7. 1913. у борби са Бугарима

19. Арачић Бранислав – к2к – умро 18. 4. 1913.

20. Арачић Љубомир – к1к – умро 10. 11. у Нишу

21. Ацић Коста – мајор, виши ветеринар – умро 3(4). 6. 1913. у Велесу

22. Ацић Живојин Жика – рез. кап. – 13. 7. 1913. у Кочанима

Б

23. Бабић Јован – рез. к1к
– умро 18. 8. 1913. у Скопљу

24. Бајаловић Петар –
п. пуковник – умро 7. 11.
1913. у Београду

25. Баронијашевић Бранко – рез. п. поручник – погинуо 18. 6. 1913. од Бугара

26. Бебић Љубомир – к1к
– погинуо 26–27. 1. 1913. у
бици на Брдици

27. Биволаревић Прока –
пуковник – страдао 26. 6.
1913. од грома на Власини

28. Благојевић Драгомир
– п. поручник – умро 8. 1.
1912. у Скопљу

29. Благојевић Никола –
мајор – погинуо 9. 7. 1913.
на Чупином Брду на Брегалници

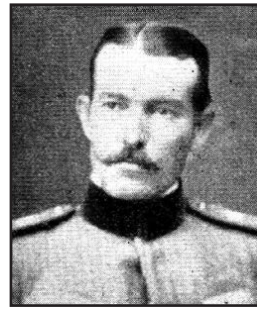
30. Боди Михаило – к1к –
погинуо 9. 7. 1913. на Јаловику у борби са Бугарима

31. Бонцић Радисав – п. поручник – умро 5. 9. 1913. од рана задобијених на Српачкој коси

36. Васић Дамјан – клк – погинуо 11. 10. 1912. на Младом Нагоричану

32. Бујић Христо – клк – погинуо 24. 6. 1913. на Јаловику у борби са Бугарима

В

37. Васић Милан – мајор – погинуо 17(18). 6. 1913. на Брегалници

33. Вајагић Радован – клк – умро 12. 7. 1913. од рана на Грленским положајима

34. Валовић Божидар – рез. клк – умро 3. 7. 1913. у Кочанима

35. Васиљевић Милан – рез. п. поручник – погинуо 17. 6. 1913. од рана задобијених код Штипа

38. Васковић С. Михаило – клк – умро 20. 6. 1913. у Скопљу од рана задобијених код Овчег Поља

39. Васковић Танасије – рез. п. поручник – умро 21. 7. 1913.

40. Велимировић Војислав – мајор – погинуо 10. 10. 1912. код Куманова

41. Велимировић Петар – рез. п. поручник – погинуо 25–26. 1. 1913. на Брдици

42. Веловић Божидар – рез. к2к – умро 3. 7. 1913. у Кочанима

43. Вељковић Михаило – к1к – умро 29. 1. 1913. у Нишу

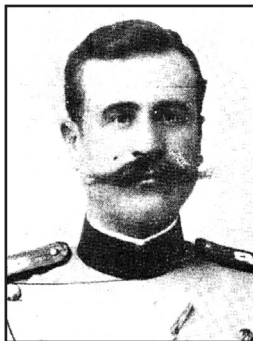
44. Весовић Драгомир – к2к – погинуо 20. 6. 1913. на Пепелишту у борби са Бугарима

45. Викторовић Теофило – поручник – погинуо 8. 12. 1912. код Дебра

46. Вишек Владислав – рез. поручник – умро 7. 7. 1913. у Скопљу

47. Владисављевић Драгољуб – мајор – умро (28) 29. 8. 1913. у Пироту

48. Владисављевић Ђорђе – к1к – погинуо 28. 6. 1913. у борби са Бугарима

49. Вујић Душан – рез. суд. к2к – умро 14. 3. 1913. у Бечу

50. Вујовић Драгутин – рез. п. поручник – умро 8. 10. 1912 од рана задобијених код „Ботњака“

51. Вујовић Ивко – рез. поручник – погинуо 9. 7. 1913. у борби на Великом Говедарнику

52. Вујовић Тихомир – рез. п. поручник – погинуо 8. 10. 1912. код села Лопаша код Мердара

53. Вуковић С. Властимир – рез. поручник – умро 17. 10. 1912. у Атеници

54. Вучковић – Спирић Војислав – рез. п. поручник – погинуо 21. 6. 1913. на Криволаку

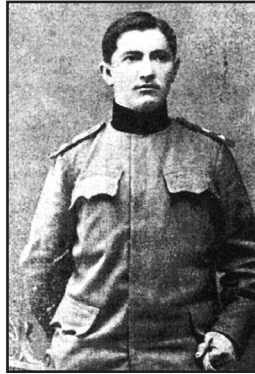
Г

55. Гавриловић Милорад – поручник – погинуо 19. 6. 1913. на Пепелишту у борби са Бугарима

56. Гавровић Светозар – мајор – погинуо 26(28). 6. 1912. на Чупином Брду

57. Гајић Борислав – п. поручник – умро 19. 6. 1913. у Скопљу од задобијених рана

58. Гајић Љубомир – рез. поручник – умро ? од рана задобијених у борби са Бугарима

59. Главошевић Станко – мајор – умро 3. 7. 1913. од колере у Велесу

60. Глигоријевић Владимир – поручник – умро 11. 10. 1912. од рана задобијених на Младом Нагоричану

61. Глигоријевић Доксим – рез. сан. клк – умро 16. 6. 1913. у Београду

62. Глигоријевић М. Срећко – поручник – погинуо 17. 7. 1913. у борби са Бугарима

63. Глигоријевић Милош – к2к – умро 15. 6. 1913. у Кривој Паланци

64. Глигоровић Максим др – сан. клк – умро 16. 6. 1913. у Београду

65. Глишић Александар – п. пуковник – погинуо 10. 10. 1912. на Младом Нагоричану

66. Големовић Јован – рез. поручник – погинуо 23. 10. 1912. у борби код Прилепа

67. Голубовић И. Ђорђе – рез. сан. поручник – умро 7. 8. 1913. (у свом дому)

68. Гутман Максим – рез. поручник – умро 3. 6. 1913. од ране задобијене на Криволаку

Д

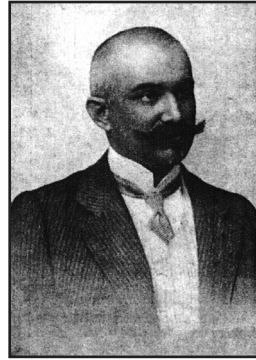
69. Давичо Хаим С. Бен-јамин Бенко – рез. поручник – умро 29. 6. 1913. од задобијених рана у Београду

70. Дамјановић Милован – поручник – погинуо 12. 3. 1912. код Једрена

71. Даниловић Милош – поручник – умро 7. 10. 1913. у Битољу

72. Деметрић Радован Рајко – рез. кап. – погинуо 26. 6. 1913. на Чупином Брду

73. Деметровић Радојко – рез. к2к – погинуо 26. 6. 1913. у борби са Бугарима

74. Деспотовић Станоје – рез. поручник – умро 1. 1. 1913. у Кладову

75. Димитријевић Јован – рез. п. поручник – умро 23. 4. 1913. у селу Ћурлину

76. Димитријевић К. Ђорђе, рез. поручник умро ? . ? . 1913. у Кочанима

77. Димић/Динић ? – пуковник – умро 25(26). ? . 1913. у Крагујевцу

78. Динић Љубомир – п. поручник – умро 2. 7. 1913. у Кочанима

79. Добрашиновић Иван – п. поручник – погинуо 18. 6. 1913. у борби са Бугарима на Црном Врху

80. Добриловић Милорад – п. поручник – умро 10. 7. 1913. у Скопљу

81. Драгојловић Андрија – рез. к2к – умро 1913. у Градском код Скопља

82. Дулановић Милан – п. поручник – умро 14. 11. 1912. од рана задобијених од Шиптара у борбама на Љуми

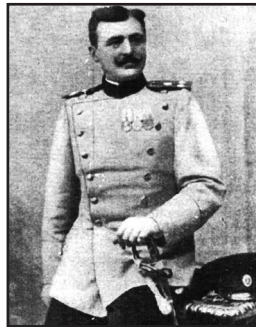
Ђ

83. Ђокић Милан, поручник, умро 2. 9. 1913. у Нишу

84. Ђорђевић Александар – рез. п. поручник – погинуо 17. 6. 1912. код Сушева код Штипа

85. Ђорђевић Бранимир Вовес – рез. п. поручник – погинуо 27. 1. 1913. на Бридици

86. Ђорђевић Владислав – мајор – погинуо 3. 7. 1913. на Власини

87. Ђорђевић Војислав – мајор – погинуо 3–4. 7. 1913. у борбама са Бугарима

88. Ђорђевић Душан – к1к – погинуо 18. 6. 1913. на Дренику

89. Ђорђевић Живко – п. пуковник – умро 5. 6. 1913. у Београду

90. Ђорђевић Јевстатије
– к1к – погинуо 12. 3. 1912.
код Једрена

91. Ђорђевић К. Михаило
– рез. п. поручник – погинуо 18. 7. 1913.

92. Ђорђевић К. Михаило
– рез. поручник – погинуо 18. 6. 1913. код села Дренова

93. Ђорђевић Љутомир –
мајор – умро 7. 12. 1912. од
рана задобијених код Ку-
манова

94. Ђорђевић Радослав
– к2к – умро 9. 12. 1912. у
Драчу

95. Ђорђевић Симон – п.
поручник – ?

96. Ђорђевић Сретен – п.
поручник – умро 27. 7. 1913.
у селу Сари Хамзали (Једре-
не)

**97. Ђорђевић - Васић Вла-
димир** – рез. п. поручник
– погинуо 27. 1. 1913. на Бр-
дици

98. Ђорић Стеван – к1к –
погинуо 9. 7. 1913. код Поб-
јевог камена

99. Ђурђевић Бранислав –
рез. п. поручник – погинуо
26–27. 1. 1913. на Брдици

**100. Ђорђевић – Живко-
вић Коста** – рез. п. Поруч-
ник – погинуо 18. 6. 1913. у
борби са Бугарима на Дре-
нику

101. Ђурђевић Јеврем –
рез. поручник – погинуо
25–26. 1. 1913. на Брдици

102. Ђуровић Светозар –
рез. к1к. – умро од колере 2.
6. 1913. у Велесу

Е

103. Ерић Богдан – рез. к1к – погинуо 7–8(8–9). 6. 1913. на Великом Говедарнику

Ж

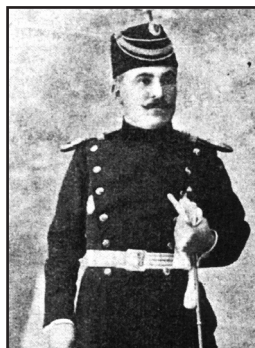
104. Живановић И. Јеремија – рез. к2к – умро 13. 12. 1913. у Алексинцу

105. Живковић Маринко – рез. п. поручник – умро 28. 6. 1913. код Криве Паланке

106. Жупљанин Павле – п. пуковник – умро 26. 6. 1913. у Велесу

З

107. Зафировић Александар – к2к – умро 28. 6. 1913. у Криволаку

108. Здравковић Александар – мајор – умро 14. 10. 1912. од рана задобијених на Куманову

109. Здравковић Коста – рез. п. поручник – умро 21. 7. 1913. на Црном камену

110. Здравковић Тодор – рез. п. поручник – погинуо 10. 7. 1913. у борби са Бугарима

И

111. Иванковић Василије – к1к – умро 4. 2. 1913. у Ваљеву

112. Ивановић Марјан – рез. поручник – погинуо 19. 6. 1913. код села Пепелишта

113. Ивановић Станиша – к1к – погинуо 20–21. 6. 1913. у борбама на Мерџецу

114. Игњатовић Рајко – рез. п. поручник – погинуо 26–27. 1. 1913. на Брдици

115. Илинчић Софроније – к1к – умро 26. 1(2). 1913. у Бечу од рана задобијених на Мердарима

116. Илић Драгољуб – рез. п. поручник – погинуо 27. 6. 1913. у борби са Бугарима на Ретки Буки

117. Илић Коста – рез. пор. – погинуо 12. 3. 1912. код Једрена

118. Илић Петко – рез. п. поручник (био четнички војвода) – погинуо 6. 10. 1912. на Мердарима

Ј

119. Јакшић Младен – к1к – умро од колере 24. 6. 1913. у селу Хамза Хароли

120. Јанковић Божидар – к1к – погинуо 21. 6. 1913. код Криволачког моста, Караконцула

121. Јанковић Драгутин – к2к – погинуо 11. 10. 1912. код Куманова

122. Јанковић Милоје – рез. поручник – умро 23. 3. 1913. у Каваји

123. Јаношевић П. Михаило – мајор – умро 9. 2. 1913. у Нишу

24. Јеверчић Величко – рез. п. поручник – погинуо 11. 10. 1912. код Куманова

125. Јеринић Борисав – рез. п. поручник – умро 6. 9. 1913. у Ваљеву

126. Јовановић Ивко – к2к – погинуо 10. 7. 1913. у борби са Бугарима

127. Јовановић Александар – рез. п. поручник – погинуо 28. 6. 1913. у борби са Бугарима

128. Јовановић Војислав – рез. поручник – пао на Брегалници

129. Јовановић Драгутин – рез. поручник – умро 15. 2. 1913. у Београду

130. Јовановић Н. Јован – поручник – умро 25. 10. 1912. од рана задобијених на Бакарном Гумну (Прилеп)

131. Јовић Милош старији – рез. п. поручник – 20–21. 6. 1913. код села Криволака

132. Јовић Н. Аранђел – рез. пор. – погинуо 21. 6. 1913. код карауле Шобе

133. Јововић Јевтимије – рез. пор. – умро 2. 7. 1913 у Скопљу

134. Јоковић Михаило –
к2к – погинуо 13. 9. 1913.
на Васјату од Арнаута

135. Јосифовић Ненад –
к1к – погинуо 16. 7. 1913. у
борби са Бугарима

136. Јоцић Аранђел – рез.
поручник – погинуо ? на
Криволаку

137. Јоцић Радомир – п.
поручник – погинуо 9. 7.
1913. у борби са од Буга-
рима

К

138. Каличанин Сима –
рез. поручник – умро 8. 2.
1913. у Доњој Коњуши

**139. Капетановић Бо-
ривоје** – к1к – умро 19. 7.
1913. у Нишу

140. Катанић Јевђеније –
рез. пор. – умро 30. 6. 1913.
у Велесу

141. Кнежевић Душан –
рез. пор – умро 21. 6. 1913.
на превијалишту Црни
Врх, после рањавања на
Дренику

**142. Комненовић Ра-
домир** – рез. поручник
– умро од тифуса 29. 12.
1912. у Тетову

143. Костић Ж. Коста – клк – умро 26. 11 1912. у Кадикеју

144. Костић Милорад – рез. поручник – оглашен за погинулог у бици на Брдици 25–26. 1. 1913.

145. Костић Н. Јован – п. поручник – погинуо 13. 10. 1912. у борбама у Качаничком кланцу

146. Коцић Владан – сан. клк – умро 25(27). 7. 1913. у Велесу од колере

147. Краљевић Ђорђе – рез. клк – убио се 2. 5. 1913. у Крагујевцу

148. Крецловић Влади-слав – мајор – умро 28. 10. 1912. у Београду од последица рањавања

149. Кригер К. Јосиф – рез. п. поручник – умро 4. 8. 1913. у Ђаковици

150. Крстић Љуба – п. поручник – умро (?) у Кочанима

151. Крстић Миливоје – к2к – погинуо 11. 10. 1912. на Младом Нагоричану

Л

152. Леви Ашер – рез. поручник – умро 14. 7. 1913. у Кочанима

153. Летић М. Милан – рез. п. поручник – умро 1913. од рана у Београду

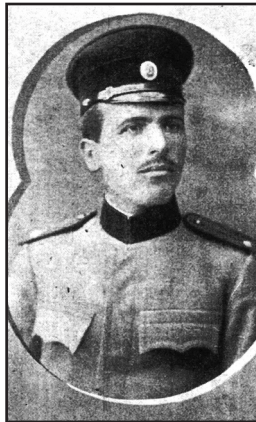
Љ

**154. Љубисављевић Та-
насије Бели** – к2к – умро
8. 4. 1913. у Ваљеву

М

**155. Макојевић Влади-
мир** – к1к – погинуо 18. 6.
1913. на коти 650, Злетов-
ска река код Штипа

156. Максимовић Душан
– рез. п. поручник – поги-
нуо 27. 1. 1913. на Брдици

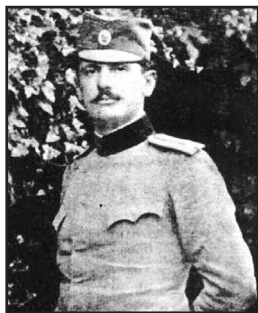
**157. Мамуровић Л. Милан
Маша** – к1к – погинуо 22.
11. 1912. на Бабуни код При-
лепа

158. Мандић Ђорђе – к1к –
погинуо 17. 6. 1913. на ко-
ти 650, Злетовска река код
Штипа

159. Мандић Марко – рез.
п. пор. – погинуо 23. 10.
1912. код Кичева

160. Маринковић Војислав
– п. поручник – погинуо 19.
6 1913. у борби са Бугарима
код Криве Паланке

161. Маринковић Живојин – п. поручник – погинуо 6. 7. 1913. у борби са Бугарима

162. Маринковић Милан Пига – мајор – погинуо 10. 10. 1912, на Црном Пољу

163. Маринковић Милан – рез. п. поручник – умро 23. 6. 1913. у Кратову

164. Маринковић Тома – рез. клк – погинуо 22. 6. 1913. на Св. Николи код Штипа

165. Марић Павле – рез. мајор – погинуо 25. 6. 1913. код Вратарнице

166. Марјановић Богосав – мајор – погинуо 26. 6. 1913. на Чупином Брду у борби са Бугарима

167. Марјановић Јован – рез. п. поручник – погинуо 6. 11. 1913. код Облакова

168. Марковић Вилотије – п. пуковник – умро 10. јула 1913. у Призрену

169. Марковић Димитрије – рез. поручник – погинуо 24. 6. 1913. на Жеравици

170. Марковић Захарије – клк – погинуо 5. 10. 1912. на Мердарима

171. Марковић Марко – рез. п. поручник – умро 26. 11. 1912.

172. Марковић Павле – к1к – погинуо 4. 11. 1913. код Облакова

173. Матијевић Сп. Никола – рез. поручник – умро 8. 10. 1912. у Београду

174. Матић Божидар – к1к – умро 31. 7. 1913. у Крагујевцу

175. Матић Душан – поручник умро 17. 11. 1912. у Приштини

176. Матић Стеван – санит. пук. – умро 3. 1. 1913. у Зајечару

177. Мацић Сава – мајор – погинуо 17. 6. 1913. код Сушева код Штипа

178. Мацаревић Сава – рез. поручник – погинуо 27. 1. 1913. на Брдици

179. Микић Павле – капетан – (?) Ниш 1912.

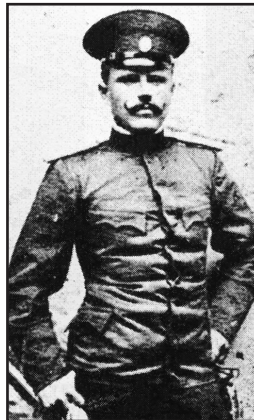
180. Милановић Бошко – рез. поручник – умро 28. 6. 1913. у Велесу

181. Милановић Светозар – к2к – умро 19. 6. 1913. у Велесу од колере

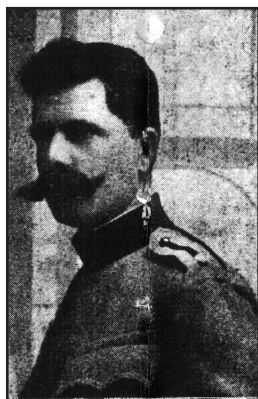
182. Миленковић Тодор – рез. сан. к1к – умро 26. 10. 1912. у Лесковцу

183. Милић Љубомир – к1к – преминуо од срца 27. 12. 1912 у селу Караксуму код Једрена

184. Милић О. Александар – рез. поручник – умро 7. 12 1913. у Велесу

185. Милић Светислав – к2к – погинуо 10. 10. 1912. на Младом Нагоричану

186. Миловановић Ђорђе
– рез. поручник – умро 28.
6. 1913. у Велесу

187. Миловановић Здрав-
ко – рез. п. поручник – по-
гинуо 27. 6. 1913. у борби са
Бугарима

188. Миловановић Јор-
дан – мајор – погинуо 10. 7.

1913. у борби са Бугарима
на Грленским положајима
код Царевог села

189. Миловановић Марко
– клк – умро 24. 13. 1913. у
Велесу

190. Миловановић Р. Ми-
лан – мајор – умро 30. 9.

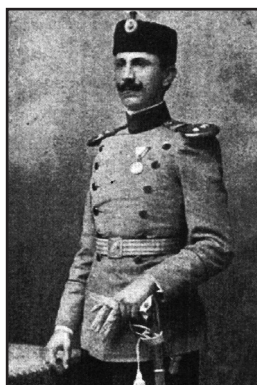
1913. у Врању

191. Миловић Милан – п.

поручник – погинуо 13. 9.

1913. у борби са Арнаути-

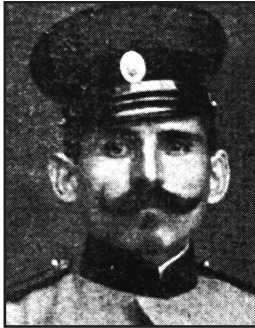
ма на Васјату

192. Милосављевић Ми-
лутин Мика – клк – поги-

нуо (17)18. 6. 1913. у борби
са Бугарима

193. Милошевић Анђелко – рез. поручник – умро 8. 2. 1913. у селу Равна Дубрава

194. Милошевић Милан – рез. п. поручник – умро 27. 6. 1912. на Крфу

195. Милутиновић Војимир – к1к – погинуо 9. 7. 1913. на Великом Говедарнику

196. Миљковић Светозар – к1к – погинуо 6. 10. 1912. на Честелину код Врања

197. Мировић Т. Душан – рез. п. поручник – погинуо 21. 6. 1913. на Криволачком вису

198. Мирчић Јован – к1к. – ? 8. 1913.

199. Мисирлић Марко – рез. п. поручник – погинуо 9. 7. 1913. на Великом Говедарнику

200. Митић Милан – поручник – погинуо (?) у борби са Бугарима

201. Митровић Милан – п. поручник – погинуо 10. 7. 1913. у борби са Бугарима

202. Митровић Никола – рез. поручник – умро 17. 1. 1913. у Београду

203. Михаиловић Здравко – рез. п. поручник – погинуо 27. 6. 1913. у борби са Бугарима

204. Михаиловић Коста – рез. п. пуковник – погинуо 11. 7. 1913. у борби са Бугарима

205. Мишић Илија – рез.
пор. – погинуо 25–26. 1.
1913. на Брдици

206. Младеновић Живко
– п. поручник – погинуо 8.
7. 1913. на Великом Гове-
дарнику

**207. Момировић Л. Ми-
лан** – клк – погинуо 11. 11.
1912. код Прилепа

208. Момировић Лука –
рез. судски п. пуковник
– погинуо од грома 26. 7.
1913. на Власини

209. Мостић В. Јован –
поручник – умро 28. 2.
1913. у Београду

210. Мурић Мојсило – клк
– умро 20. 6. 1913. у Нишу
од задобијених рана

211. Муцић Д. Мил. – рез.
п. поручник – погинуо 7.
10. 1912. на Рујну

Н

212. Најдановић Милан –
клк – погинуо 7. јула 1913. у
борби са Бугарима

213. Наумовић Коста – п.
пуковник – умро 27. 11. 1912.
у Нишу од упале плућа

214. Нацковић Тодор – к2к
– погинуо 17. 7. 1913. код
Дренског у борби са Буга-
рима

215. Недељковић Михаило
– умро 1. 12. 1913. у Нишу

216. Недић Милован – пуковник – умро (30) 31. 8. 1913. у Нишу од колере

217. Нешић Драгомир – к2к – погинуо 5. 10. 1912. на Мердарима (Преполцу)

218. Никитовић (Никетић) Рад. Свет. – к1к – умро 4. 12. 1912. у Новом

Пазару од рана задобијених у борбама код Ђурђевих Ступова

219. Николић Благоје др – сан. пуковник – умро 11. 4. 1913. у Аранђеловцу

220. Николић Димитрије Мита – п. поручник – погинуо 12. 10. 1912. код Сјенице

221. Николић Душан – п. поручник – погинуо на Новом Пазару

223. Николић Јов. Никола – рез. п. поручник – пао на Чупином Брду

223. Николић Чедомир – к2к – умро 1. 2. 1913. у Београду

224. Нинковић Марко – п. поручник – умро 8. 7. 1913. у Кочанима

225. Новаковић Љубомир – п. поручник – погинуо 26. 6. 1913. на Божидарици код Криве Паланке

226. Новаковић Петар – рез. к2к – проглашен мртвим 18. 6 1913.

О

227. Обрадовић Петар – рез. п. поручник – умро 14. 7. 1913. у Београду

228. Одавић Стеван – п. поручник – пао ? на Сливници

П

229. Павковић Младен – п. поручник – умро 29. 6. 1913. од колере

230. Павловић Душан – рез. п. поручник – умро у Велесу

231. Павловић Ј. Љубомир – мајор – погинуо 7–8. 7. 1913. на Голешком вису

232. Павловић Коста - Рус – п. пуковник – погинуо 17. 7. 1913. на Говедарнику

233. Павловић Младен – рез. поручник – умро 24. 5. 1913. у Скопљу

234. Павловић Радован – рез. п. поручник – умро 18. 11. 1912.

235. Пајић Борисав – п. поручник – умро 19. 6. 1913. у Скопљу од ране

236. Пантелејмоновић Владимир - Краснула – рез. сан. поручник – умро 24. 4. 1913. у Охриду

237. Пантић Атанасије (Анастас) – к1к – умро 7. 11. 1912. у Пожаревцу

238. Пауновић Драгомир – рез. п. поручник – погинуо 26–27. 1. 1913. на Брдици

239. Пауновић С. Миха-

ило – мајор – умро 25. 7. 1913. у Кочанима од колере

240. Пачић А. Радивоје – рез. поручник – умро 7. 12. 1912. у Скопљу

241. Паштровић Борко – мајор – умро 5. 12. 1912 од рана задобијених у бици код села Дајчи (Скадар)

242. Пејовић Војислав – к1к – умро 26. 11. 1912. у Битољу од рана задобијених у бици код Битоља

243. Перовић Милан – рез. п. поручник – погинуо 27. 1. 1913. на Брдици

244. Петровић Војислав – к2к – умро 14. 7. 1913. у Кочанима

245. Петровић Ђорђе – рез. поручник – умро 14. 11. 1912. од ране у Љешу

246. Петровић Марко –
мајор – умро 23. 6. 1913. у
Београду

247 Петровић Никола
– клк – погинуо 26–27. 1.
1913. на Брдици

248. Петровић С. Ђорђе
– к2к – погинуо код Кума-
нова ?

249. Петровић Ст. Ђорђе
– рез. п. поручник – поги-
нуо 11. 10. 1912. на Црном
Врху

**250. Поповић Алексан-
дар** – поручник – умро 9. 1.
1913. у Врању

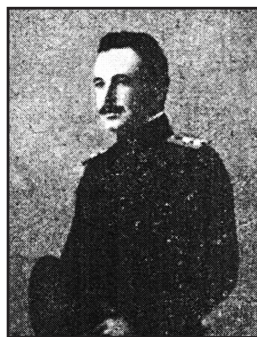
251. Поповић Ђорђе – рез.
сан. кл.к – умро 18. 8. 1913.
у Скопљу

252. Поповић Јордан –
рез. поручник – ?

253. Поповић Љубиша –
поручник – погинуо 11. 10.
1912. код Куманова

254. Поповић М. Милан –
рез. поручник – погинуо 8.
10. 1912. на Мердарима

255. Поповић М. Миодраг – рез. п. поручник – преминуо после рањавања 10. 10. 1912. на Младом Нагоричану

256. Поповић Марко – рез. поручник – погинуо 11. 7. 1913. у борби са Бугарима

257. Првуловић Радојко – к2к – погинуо 19. 6. 1913. на Крљанској коси

258. Премовић Бранислав – рез. п. поручник – погинуо 9. 7. 1913. у борби са Бугарима

259. Протић П. Петар – мајор – умро 25–26. 10. 1912. од рана задобијених код Прилепа

Р

260. Радановић Д. Александар – к2к – погинуо 9. 7. 1913. у борби са Бугарима

261. Радановић Живојин – п. поручник – ? - умро од рана задобијених у борби са Бугарима

262. Радивојевић Илија – п. пук – погинуо 18. 6. 1913. на Црном Врху

263. Радичевић Марко – рез. поручник – умро 24. 6. 1912. од рана на Буковој Глави

264. Радовановић Д. Александар – к2к – погинуо 9. 7. 1913. у борби са Бугарима

265. Радовановић Душан – рез. п. поручник – погинуо 6. 10. 1912. на Мердарима

266. Радовановић Сава – рез. п. поручник – погинуо 27. 2. 1912. у акцији турске крстарице „Хамидија“

267. Радојевић (Радивојевић) Петар – пуковник – умро 23. 6. 1913. у Београду

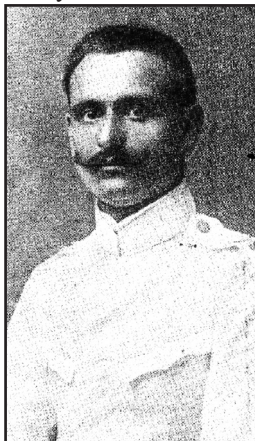
268. Радојевић Љубомир – рез. п. поручник – умро 8. 12. 1912. у Београду

269. Радојевић Милутин – рез. п. поручник – умро 8. 12. 1912. у Београду

270. Радојковић М. Панта – рез. п. поручник – умро 29. 6. 1913. у Нишу од последица рањавања

271. Рајковић Владимир – клк – умро 22. 1. 1913. у Тетову

272. Рајковић Милорад – рез. п. поручник – погинуо 5. 9. 1913. на Српачкој Коси

273. Рацић Никодим – к1к – погинуо 5. 10. 1912. у борби на Лисици

274. Рисимић Милан – мајор – умро 23. 10. 1912. у Београду

275. Ристић Божидар – п. поручник – умро 22. 10. 1912. у Београду

276. Ристић Владимир – п. пуковник – умро 25. 6. ? у Велесу

277. Ристић Љубомир – к1к, погинуо 13. 3. 1913. код Једрена (брат претходног)

278. Ристић М. Јован – к1к – умро 1. 12. 1912. у селу Петки од рана

279. Ристић Милорад – рез. к2к – умро 17. 6. 1913. од колере у селу Олисеру

280. Ристић Т. Ђорђе Бунишевац – мајор – умро 13. 2. 1913. у Врању

281 Ристовић М. Милан – рез. п. поручник – погинуо 19. 6. 1913. на коти 650 код Штипа

282. Родић Владимир – рез. к2к – погинуо 25. 6. 1913. на Чупином Брду, у борби са Бугарима

283. Ротовић Марко – п. пуковник – умро 27. 7. 1913. у Скопљу

284. Русимовић Јанча – рез. поручник – умро 6. 1. 1913. у Врању

С

285. Савић Маринко – к1к – погинуо 22. 6. 1913. на Св. Николи

286. Симић Драгољуб – рез. п. поручник – пао на Дренику 18. 7. 1913

287. Симић Милоје – рез. п. поручник – погинуо 23. 6. 1913. на Жедиловачкој коси

288. Симић Стеван – к1к – умро 19. 3(6). 1913. од рана „у рату“ у Скопљу

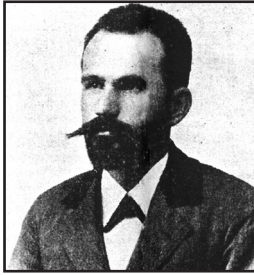
289. Славковић Михаило – рез. поручник – умро 12. 7. 1913. од ране

290. Славуј Антоније – мајор – погинуо ?. 9. 1913. на Великом Говедарнику у борби са Бугарима

291. Смиљанић Милан – рез. поручник – умро ?

292. Смиљковић Димитрије – рез. п. поручник – умро од колере у Велесу

293. Соколовић Тома – рез. клк – погинуо 10(11). 7. 1913. код Кочана у борби са Бугарима

294. Спасојевић – Ракић Крста – к2к – погинуо 11. 11. 1912. код Битоља

295. Срећковић Милан – рез. пор – погинуо 13. 10. 1912.

296. Станимировић Светислав (Светолик) – к2к – погинуо 17 . 7. 1913. код Штипа

297. Станисављевић Константин – п. поручник – погинуо 18. 6. 1913. у борби са Бугарима

298. Станић (Стокић) Цукић Сретен Ј. – п. поручник – пао на Дренику, Брегалница

299. Станић Ј. Сретен – рез. п. потпоручник – умро 21. 6. 1913. у Куманову

300. Станић Н. Михаило – поручник – убијен ? од Арнаута

301. Станковић А. Никола – к2к – погинуо 23. 6. 1913. на Великом самару

302. Станковић Димитрије – клк, умро 25. 12. 1912. у Нишу

303. Станковић Михаило – поручник – погинуо 24. 1. 1913. код Једрена

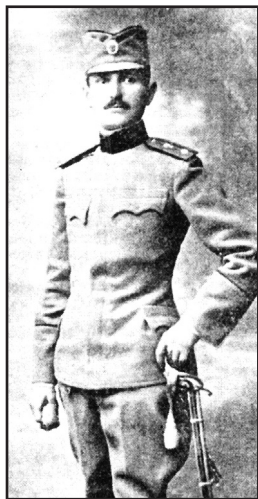

304. Станојевић М. Јован Шаркаменац – рез. к2к – умро 6.7. 1913. у Велесу

305. Стевановић (Стефановић) С. Адам – п. поручник – погинуо 20. 6. 1913. код Штипа (Криволак) у борби са Бугарима

306. Степановић Ненад – п. поручник – погинуо 11. 7. 1913. на Белом Камену у борби са Бугарима

307. Стефановић Ђ. Милан – рез. п. поручник – погинуо 10. 10. 1912. на Куманову

308. Стефановић Живота – рез. поручник – погинуо 4. 11. 1912. код Облакова

309. Стефановић Р. Мијајло – рез. пор. – погинуо 12. 3. 1913. код Једрена

**310. Стијаковић Божи-
дар** – мајор – погинуо 17.
6. 1913. код Сушева код
Штипа

**311. Стојадиновић Мило-
ван** – клк – погинуо 17. 6.
1913. код Сушева код Шти-
па

312. Стојановић Аранђел
– п. поручник – умро у Бе-
ограду ?

313. Стојановић Будимир
– рез. п. поручник – поги-
нуо 25–26. 1. 1913. на Бр-
дици

**314. Стојановић Д. Нико-
ла** – п. поручник – умро 16.
7. 1913. у Кочанима

315. Стојановић Милан –
рез. п. поручник – погинуо
17. 7. 1913. на Калиманској
Чуки

316. Стојановић Милоје
– п. поручник – умро 17. 6.
1913. у Нишу

317. Стојановић Милош
– п. поручник – погинуо
10. 10. 1912. на Младом На-
горичану

**318. Стојановић Михаи-
ло** – поручник – погинуо
12. 10. 1912. код Куманова

319. Стојановић Н. Наум
– п. поручник – погинуо
7–8. 7. 1913. на Грленским
Висовима

Т

320. Тајнић Никола – рез.
п. поручник – умро 13. 10.
1912. од рана, у Београду

321. Тајсић Милош – клк –
погинуо 22. 6. 1913. на Ко-
нитској глави

322. Татић Милутин –
рез. суд. клк – умро 19. 12.
1912. у Београду

**323. Темељковић И. Да-
нило** – клк – умро 10(11).
3. 1913. у Зајечару од рана
задобијених код Једрена

**324. Тодоровић Д. Ата-
насије** – рез. п. поручник
– умро 18. 8. 1913. у Врању
од тифуса

325. Тодоровић Борислав
– п. поручник – погинуо
код Добрујевачке карауле
9. 10. 1912.

**326. Тодоровић Љ. Драги-
ша** – рез. поручник – умро
8. 8. 1913. у Београду

327. Томић Ј. Никола – мајор – погинуо 8. 7. 1913. на „Плочи“ у борби са Бугарима

328. Томић Милан – к1к – умро 6. 12. 1912. Нишу

329. Томић Радован – рез. п. поручник – погинуо 7–8. 7. 1913. у борби са Бугарима

330. Томић Страхинја – п. поручник – погинуо 18. 6. 1913. на Црном Врху

331. Трипковић Божидар – рез. поручник – умро 1. 8. 1913. у Куманову

332. Трифунац (Тривунац) Илија – к2к – умро 15. 4. 1913. у Алексинцу

333. Трифуновић Миливоје – поручник – умро 4. 1. 1913. у Београду

334. Трифуновић С. Душан – к1к – погинуо 21. 6. 1913. код Криволачког моста

335. Туфегчић Војислав – мајор – погинуо 18. 6. 1913. у борби са Бугарима

Ћ

336. Ћирић Војислав – к2к – погинуо 27. 1. 1913. на Брдици

337. Ћировић Светозар – рез. к1к – умро 2. 7. 1913. у Велесу

Ф

338. Филиповић Никола – п. поручник – погинуо 11. 10. 1912. код Куманова

339. Филиповић Радивоје – мајор – умро 2. 1. 1913. у Драчу

Х

340. Хаџић Живојин Жика – рез. к2к – умро 20(25). 7. 1913. у Кочанима од колере

341. Христић Димитрије – к1к – умро 7. 1. 1913. у Скопљу

342. Христић Јован – рез. поручник – умро 4. 3. 1913. у Шапцу

Ц

343. Цветковић Душан – п. поручник – умро (?) после рањавања код Бујановца

344. Цветковић Средоје –
к1к– умро 16. 3. 1913. у Врању

345. Ценић М. Коста – мајор
– умро 17. 6. 1913. од рана на
Брегалници

Ч

346. Чворић Илија – рез. п.
поручник – умро 30. 9. 1913. у
Београду

347. Чоловић Стеван – рез.
поручник – умро 17. 4. 1913. у
Шапцу

Ш

348. Шајковић Ст. Павле – рез. п. поручник
– пао 10–11. 8. 1912. на
Младом Нагоричану

349. Шуњаревић Радован – к1к – погинуо 29.
12. 1912. код Дебра

Биографија

Милић Јована Милићевић рођен је 30. новембра 1964. године у Београду, где је завршио сновну и средњу школу. После одслужења војног рока студије на катедри за историју Филозофског факултета у Београду отпочео је 1985. године. Дипломирао је октобра 1991. са просечном оценом 9,35. Након тога уписује магистарске студије које је завршио одбраном тезе *Реформа српске војске 1897–1900. године* фебруара 1997. у Београду. Докторску дисертацију под називом *Албанска операција 1912–1913. године* одбранио је на Филозофском факултету у Бањој Луци новембра 2006.

По завршетку основних студија Милић Милићевић је од новембра 1991. до почетка 1993 године радио у неколико основних и средњих школа, а потом се запослио у Историјском институту у Београду где ради и данас.

Осим рада у институту, био је члан редакција више научних публикација *Историјски часопис*, *Мешовита грађа*, *Војноисторијски гласник* и *Гласник Историјског архива Ваљево*. Такође, био је и члан уређивачког одбора тематског зборника *Балкански ратови 1912–1913. Нова виђења и тумачења*.

Током низа година (2001–2010) био је чест предавач у Истраживачкој станици Петница где је био ангажован и у програмској комисији. Учествовао је и у програму еволуације (2010) спровођеном у сарадњи са удружењем наставника „Доситеј“. Научна предавања држао је и на трибини Историјског института (1995–2002), на Коларчевом универзитету (2006), на Вишем курсу командовања Центра за националну одбрану (2007), у Медија центру „Одбрана“ (2007), у Центру

за промоцију науке (2014) и другде. Од децембра 2011. и током 2012. године Милићевић је као спољни сарадник Посебних фондова Народне библиотеке био ангажован на међународном пројекту „Europeana“.

Од самог оснивања 1991. године Милићевић је члан удружења „Бели орао“, па је као њихов представник 2008. био ангажован у комисији за избор грба града Ваљева. Године 2009. био је и члан републичке комисије за утврђивање нових одликовања Републике Србије.

Архив Србије 1997. године доделио му је награду „Ђурђе Јеленић“ за монографију *Министри војни кнежевине и краљевине Србије* коју је урадио са колегом Љубодрагом Поповићем.

Библиографија

1. *Грб Србије. Развој кроз историју*, Београд, 1995.
2. *Реформа војске Србије 1897–1900*, Београд 2002.
3. *Војничка кухиња. Исхрана војске Србије крајем 19. и почетком 20. века*, Београд 2002.
4. *Пруга ка Јадрану*, Лепосавић, 2007.
5. *Рат за море. Дејства српских трупа у Северној Албанији и на приморју од 23. октобра 1812. до 30. априла 1913*, Београд, 2011.
6. *На погрешној страни обале. Пораз трупа Тимочке дивизије у бици код Чеврнтије (на Легету) 6. септембра 1914. године*, Београд, 2015.
7. *Војничка кухиња. Исхрана војске у Србији у 19. и почетком 20. века*, друго допуњено издање, Београд, 2017.

8. *Српска војска. Огледи о биткама*, Београд, 2018.
9. *Српска војска. Огледи о војницима*, Београд, 2119.

Коауторство

1. ... Љ. Поповић, *Министри војни Кнежевине и Краљевине Србије*, Београд 1997.
2. ... Љ. Поповић, Генерали Кнежевине и Краљевине Србије, Београд 2003.
3. ... З. Петровић, *Официрска задруга и систем осигурања живота у Србији и Југославији (до 1941)*, Београд, 2011.
4. ... Б. Младеновић, „Питомци Војне академије. Списак свршених питомаца 1–46 класе 1855–1914“ Београд, 2012,
5. *БАЛКАНСКИ РАТОВИ 1912-1913*, БЕОГРАД, 2014.

Приредио

1. С. Скокнић, *Моје успомене из Првог светског рата*, Београд, 2003.
2. *Балкански рат у слици и речи 1912–1913*, Београд 2008.
3. С. Чернов, *Балкански ратови*, Фото-запис, пр... М. Перишић, М. Милићевић, Б. Богдановић, Београд 2010.
4. *Илустрована ратна хроника 1877–1878*. (приређивач, уредник и писац уводне студије), Београд 2011.
5. Коста Јокић, *Војнички буквар* (приређивач и писац уводне студије), Београд, 2017.

Садржај

Реч уредника	5
ГУБИЦИ ОФИЦИРА У БАЛКАНСКИМ РАТОВИМА 1912–1913	9
СПИСАК СТРАДАЛИХ И АНАЛИЗА ОВОГ БРОЈА..	9
Извори и литература	25
СПИСАК ПОГИНУЛИХ И УМРЛИХ ОФИЦИРА У БАЛКАНСКИМ РАТОВИМА 1912–1913. ГОДИНЕ	27
Скраћенице	28
(А)	29
(Б)	31
(В)	32
(Г)	34
(Д)	36
(Ђ)	37
(Е)	39
(Ж)	39
(И)	40
(Ј)	40
(К)	42
(Л)	43
(Љ)	44
(М)	44

(Н)	49
(О)	51
(П)	51
(Р)	54
(С)	57
(Т)	61
(Ћ)	63
(Ф)	63
(Х)	63
(Ц)	63
(Ч)	64
(Ш)	64
Биографија	65
Библиографија	66

Издавач
Музеј жртава геноцида
Трг Николе Пашића 11/III
тел: +381 11 3398883
e-mail: office@muzejgenocida.rs
www.muzejgenocida.rs

За издавача
др Вељко Ђурић Мишина

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
355.1-053.18 (497.11) "1912/1913" (083.81) 94(497.11)" 1912/1913"
355.48 (497.11)" 1912/1913"

МИЛИЋЕВИЋ, Милић, 1964-Губици официра Краљевине Србије
у ратовима 1912-1913. године / Милић Ј. Милићевић. - Београд :
Музеј жртава геноцида, 2020 (Горњи Милановац : Графопринт). - 71
стр. : фотогр. ; 25 cm

Тираж 200. - Стр. 5-7: Реч уредника / Вељко Ђурић Мишина. -
Биографија: стр. 65-66. - Напомене и библиографске референце уз
текст. - Библиографија: стр. 66-68.

ISBN 978-86-86831-64-4

а) Жртве рата -- Официри -- Србија -- 1912-1913 -- Спискови б)
Балкански ратови 1912-1913 -- Србија в) Србија -- Војна историја --
1912-1913

COBISS.SR-ID 28450825